

Elias Canetti

Hayvanlar Üzerine

Brigitte Kronauer'in Önsözüyle

Türkçesi: Levent Konca

Deneme

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Hayvansız	7
Merhamet Nesneleri	19
En Genç Hayvan	20
Notlar / 1942-1946	22
Ritim	28
Sonsuz Bir Çizgide	29
Tavşanlar Arasında	30
Kan Gövdeyi Götürdü	30
Notlar / 1949	31
Kanguru Atalar	33
Bizon Dansı	34
Notlar / 1950-1955	36
Sırtlanın Kahkahası	38
Emir, At, Ok	39
Notlar / 1954-1956	43
Keseli Ceylan Hissi	44
Bir Gürcü Masalı	47

Notlar / 1958-1960	48
Kaplan Postundaki Eşek	49
Notlar / 1961-1962	51
Atkaranlığı	53
Notlar / 1964-1968	55
Develerle Karşılaşma	59
Pazar	67
Eşeğin Hazzı	67
Notlar / 1969-1972	71
Tavuk Kako	74
Kurtlar	75
Engerekler	76
Fare Kürü	77
Hayvanların Varışı	82
Ön-cıvıltı – Son-cıvıltı	90
Kadın, Köpeğe Dönüştü	94
Dehşet Verici Bir Hayal	95
Notlar / 1973-1985	96
Broch	106
Werfel	106
Sinek Azabı	108
Notlar / 1992-1993	113

Çin'de

İnsan kanına susamış hunhar bir kaplan, bir genç kızın derisine ve giysilerine bürünüp insan kılığına girmiş. Ağlar halde bir yolun kenarına geçmiş. Öyle güzelmiş ki, yoldan geçen bir âlim yanına yanaşmış. Kızın kurnazca yalan söylediği âlim, ona acıdığından karılarından biri olarak evine almış. Adam çok cesurmuş ve en çok genç kızın yanında yatmayı seviyormuş. Kaplan bir gece genç kız derisini atmış ve adamın göğsünü parçalayıp açarak kalbini yedikten sonra camdan atlayıp ortadan kaybolmuş. Parlayan deriyi ise yerde bırakmış.

Merhamet Nesneleri

Öbür dünyadaki selametlerinden kaygılı olan zengin Çinliler; timsah, domuz, kaplumbağa ve başka hayvanların Budist tapınaklarında bakılmaları için büyük meblağlar bağışlamayı âdet edinmişler. Bu tapınaklara hayvanlar için özel göller ya da ağıllar inşa edilirmiş. Keşişlerin, hayvanlara bakmak ve beslemek dışında yapacak bir işleri yokmuş ve göz kulak oldukları timsahlardan birinin başına bir şey gelirse vay hallerineymiş. En şişman domuzu huzurlu, doğal bir ölüm ve yardımsever bağışçıyı bu iyi davranışı sebebiyle bir ödül beklermiş. Keşişlere de hepsinin geçinip gidebileceği kadar para arta kalırmış. İnsan Japonya'da kutsal bir mekânı ziyaret etse, dip dibe küçük kafeslerin içindeki tutsak kuşlarla yolun kenarına oturmuş çocuklar görürmüş. Bunun için özel olarak yetiştirilmiş hayvanlar, kuşlarla birlikte kanat çırpıp yüksek

sesle feryat edermiş. Yolu buraya düşen Budist hacılar kendi saadetleri uğruna hayvanlara merhamet edermiş. Ufak bir bedel karşılığında, çocuklar kafes kapısını açıp kuşları serbest bırakmış. Hayvanların özgürlüğünün satın alınması orada yaygın bir âdetmiş. Evcil kuşların sahipleri tarafından yenden kafese sokulmaları, yollarına devam eden hacıların neden umrunda olsunmuş ki? Tutsaklık hayatı sırasında aynı kuş on, yüz, bin defa hacıların merhametinin nesnesi olarak hizmet edermiş. Yontulmamış ve mankafa olan birkaçı hariç, hacılar sırtlarını döndükleri anda kuşların başına ne geleceğini bilirmiş. Ama hayvanların gerçek kaderi umurlarında olmamış.

En Genç Hayvan

Yaşam kavgası adını verdiğimiz şeyi, açlık ve sevgi için olduğu kadar, içimizdeki kitleyi öldürmek uğruna da veriyoruz. O kitle, şartlara bağlı olarak o kadar güçlenebiliyor ki, bireyi özgeci ve hatta kendi çıkarına aykırı davranışlara zorlayabiliyor. “İnsanlık”, kavramsal olarak icat edilip sulandırılmadan çok önce de, kitle olarak zaten vardı. Hepimizin içinde çok derinde bir yerlerde, annelerin bile çok daha derininde, kana susamış, vahşi, özsuyu dolup taşan ve kızgın bir hayvan olarak fokur fokur kaynıyordu. Ve o, yaşına rağmen en genç hayvan, dünyanın esas mahluku, hedefi ve geleceğidir. Hakkında hiçbir şey bilmiyoruz; hâlâ sözde bireyler olarak yaşamaktayız. Kitle, bazen gürleyen bir fırtına, içindeki her bir damla yaşayan ve aynı şeyi isteyen, çağlamakta olan yegâne okyanus olarak üstümüze geliyor. Ama kısa sürede dağılıyor; sonra biz yine biz oluyoruz, acınası ve yalnız

zavallılar. Bir zaman ne kadar çok ve ne kadar büyük ve ne kadar bir olduğumuzu aklımızda tutamıyoruz. “Hastalık,” diyor akli çarpılmış birisi; “insanın içindeki canavar” tevazu koyununu orada susturuyor ve onun tahminlerinin gerçeğe ne kadar yaklaştığını kestiremiyor. O sırada içimizdeki kitle yeni bir saldırıya hazırlanıyor. İlk seferde dağılmayacak, belki önce tek bir ülkede ve sonra buradan başlayarak artık ben, sen, o kalmadığı ve artık yalnızca o, yani kitle olduğu için kimse kendisinden şüphe duymayınca kadar çevresindeki-leri yiyip yutacak.